

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาบทบาทของคอเด็บที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ในชุมชนมุสลิม กรุงเทพมหานคร มีวิธีการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษา และรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยจากหลักฐานเอกสารต่างๆ ประเภทของข้อมูลมีดังนี้

(1) ข้อมูลขั้นต้น (Primary source)

จากเอกสารของโรงเรียน เช่น บันทึกการประชุมตามวาระต่างๆ ของโรงเรียน

จากเอกสารต่างๆ ของมัสยิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา

จากแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม

ข้อมูลจากกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

(2) ข้อมูลขั้นรอง (Secondary source)

จากตำรา เอกสาร บทความ หนังสือประวัติศาสตร์ศึกษาในอิสลาม วารสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกับเรื่องที่จะศึกษา

2. ประชากร ตัวอย่างประชากร และผู้ให้ข้อมูล

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ คอเต็บในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมดจำนวน 164 คน

2.2 ตัวอย่างประชากรที่เป็นคอเต็บที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และสังเกตได้จากการสุ่มตัวอย่างจากคอเต็บ 164 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยใช้มัลติสตีจเป็นหน่วยสุ่ม (Sampling Unit) โดยมีลำดับขั้นการสุ่มตัวอย่างดังนี้

2.2.1 สุ่มตัวอย่างเขตการปกครองในกรุงเทพมหานคร ที่มีมัลติสตีจตั้งอยู่ทั้งหมด 27 เขต สุ่มตัวอย่างมาร้อยละ 25 ด้วยวิธีจับฉลากได้จำนวน 7 เขต ซึ่งแต่ละเขตมีจำนวนมัลติสตีจดังนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อเขตการปกครองที่สุ่มตัวอย่างได้ และจำนวนมัลติสตีจในแต่ละเขตการปกครองที่สุ่มตัวอย่างได้

เขตการปกครอง	จำนวนมัลติสตีจ
1. ยานนาวา	2
2. ราชเทวี	5
3. คลองเตย	7
4. สวนหลวง	9
5. บึงกุ่ม	7
6. ลาดกระบัง	5
7. มีนบุรี	22
รวม	57

2.2.2 สุ่มตัวอย่างมัสยิดในแต่ละเขตมาร้อยละ 25 โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก ได้มัสยิดในแต่ละเขตการปกครองจำนวน 15 มัสยิด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายชื่อมัสยิดในกรุงเทพมหานคร ที่สุ่มตัวอย่างได้จำแนกตามเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ชื่อมัสยิด
1. ยานนาวา	ลิวาอัลอิสลาม(สาธุประดิษฐ์)
2. ราชเทวี	เนียะมาตุลอิสลาม(มักกะสัน)
3. คลองเตย	ดาร์ุลมวะชีนีน(บ้านดอน) อิตายาตุลอิสลาม(สามอิน)
4. สวนหลวง	อัลเอียะติชอม(หัวป่า) นูรัลอิสลาม(บ้านป่า)
5. บึงกุ่ม	อัสสลาม(คลองกุ่ม) ยามิลูลอียาตะห์(ลาดบัวขาว)
6. ลาดกระบัง	นาฟีอะห์(ลำนายโส)
7. มีนบุรี	กามาลุลอิสลาม(ทรายทองดินใต้) เอียะซาน(คูล่าง) อัลบิรอร(คลองสีวังเล็ก) นูรัลอิตาเยห์(ไผ่เหลือง) นูรัลฮุดา(คลองสองต้นนุ่น) อันนูรอยด์(บึงขวาง)
รวม	15 มัสยิด

2.2.3 จากรายชื่อมัสยิดที่สุ่มตัวอย่างได้ จะได้คอบเต็บที่ประจำอยู่มัสยิดละ 1 คน ได้คอบเต็บ 15 คน เป็นตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์

2.2.4 สุ่มตัวอย่างมัสยิดจากตารางที่ 1 ซึ่งเหลือจากการสุ่มตัวอย่างครั้งแรก ซึ่งมี 42 มัสยิด สุ่มตัวอย่างมาร้อยละ 25 ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้มัสยิดจำนวนในแต่ละเขตจำนวน 11 มัสยิด ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายชื่อมัสยิดในกรุงเทพมหานคร ที่สุ่มตัวอย่างได้จำแนกตามเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ชื่อมัสยิด
1. ย่านนาวา	ดารุ้ลมุสลิมิน(กลับขึ้นอุปถัมภ์)
2. ราชเทวี	ซุลกูลมุตตากิน
3. คลองเตย	ยามีอุ้ลอิสลาม(คลองตัน)
4. สวนหลวง	อัลกุ้บรอ ดารีสสลาม(บ้านป่า)
5. บึงกุ่ม	ยามีอุ้ลมุบตาดี(บางเตย)
6. ลาดกระบัง	มานารุ้ลซูดา(ลำอ้ายแบน)
7. มีนบุรี	อิศฮาร์ตอูลุมุดตีน(แสนแสบฝั่งใต้) ซอลีซุสสลาม ฮิดายาตุ้ลอิสลาม(แสนแสบ) นูรุ้ลอิสลาม(คูคต)
รวม	11 มัสยิด

2.2.5 จากมัสยิดที่สุ่มตัวอย่างได้ในตารางที่ 3 จะได้คอบเต็บที่ประจำอยู่มัสยิดละ 1 คน ได้คอบเต็บทั้งหมด 11 คน ที่เป็นตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสังเกต

2.3 ผู้ให้ข้อมูล

จำนวนผู้ให้ข้อมูลได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (Simpling Unit) โดยมีลำดับชั้นการสุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

2.3.1 สุ่มตัวอย่างโรงเรียนจากเขตการปกครองที่มีนักเรียนมุสลิมมากที่สุด คือเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งหมด 37 โรงเรียน โดยสุ่มแบบธรรมดา ด้วยวิธีการจับฉลากมา ร้อยละ 25 ได้ จำนวน 10 โรงเรียน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

- 2.3.1.1 โรงเรียนสุเหร่าหะยีมีนา
- 2.3.1.2 โรงเรียนสุเหร่าคลองสิบ
- 2.3.1.3 โรงเรียนสุเหร่าสนามกลางลำ
- 2.3.1.4 โรงเรียนลำบุหรีพวง
- 2.3.1.5 โรงเรียนสุเหร่าศาลาแดง
- 2.3.1.6 โรงเรียนสุเหร่าลำแขก
- 2.3.1.7 โรงเรียนบ้านลำตันกล้วย
- 2.3.1.8 โรงเรียนสุเหร่านาดีบ
- 2.3.1.9 โรงเรียนอิสลามลำไทร
- 2.3.1.10 โรงเรียนสุเหร่าคลองสิบสอง

2.3.2 จากโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างได้ใน ข้อ 1 ได้ผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนละ 1 คนทั้งหมด 10 โรงเรียนจะได้ผู้บริหารทั้งหมด 10 คนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

2.3.3 จากโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างได้ในข้อ 1 นำมาสุ่มตัวอย่างครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 แบบเจาะจง ชั้นละ 1 คน โรงเรียนละ 6 คน ทั้งหมด 10 โรงเรียนจะได้ครูทั้งหมด 60 คน ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม

2.3.4 จากโรงเรียนที่สุ่มตัวอย่างได้ในข้อ 1 นำมาสุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2,4 และ 6 ที่เป็นมุสลิม แบบเจาะจงผู้ปกครองชั้นละ 1 คน โรงเรียนละ 3 คน ทั้งหมด 10 โรงเรียน จะได้ผู้ปกครองนักเรียนทั้งหมด 30 คน ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

ตัวอย่างประชากร และผู้ให้ข้อมูลแยกตามประเภทของเครื่องมือ
ได้ดังนี้

แบบสอบถาม

1. คอเด็บบ ประชากรทั้งหมดจำนวน 164 คน
2. ครู ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 60 คน

แบบสัมภาษณ์

1. คอเด็บบ ตัวอย่างประชากร จำนวน 15 คน
2. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน
3. ผู้ปกครองนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน

แบบสังเกต

คอเด็บบ ตัวอย่างประชากร จำนวน 11 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีทั้งหมด 6 ชุดประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวน 2 ชุดแบบสัมภาษณ์จำนวน 3 ชุด และแบบสังเกตจำนวน 1 ชุด

เครื่องมือชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของคอเด็บบ ผู้ตอบแบบสอบถามคือคอเด็บบ มีส่วนประกอบ 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของคอเด็บบที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยการกำหนดแนวคำถามออกเป็น 4 ด้านดังนี้

- 1) ด้านการสอนหนังสือ
- 2) ด้านการอบรมจริยธรรม และมารยาท
- 3) ด้านการให้ และการจัดหาทุนการศึกษา
- 4) ด้านการบริการสังคมในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended) เพื่อสอบถามความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคอเด็บที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาทั้งในและนอกมัสยิด

เครื่องมือชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคอเด็บ ผู้ตอบแบบสอบถามคือครู มีส่วนประกอบ 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบเลือกตอบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทในตำแหน่งคอเด็บทั้ง 4 ด้าน

เครื่องมือชุดที่ 3_ แบบสัมภาษณ์คอเด็บ สัมภาษณ์บทบาทที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ชนิดปลายเปิด (Open ended) ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง มีส่วนประกอบ 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคอเด็บ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเพิ่มเติม

เครื่องมือชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน สัมภาษณ์การปฏิบัติหน้าที่ของคอเด็บ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชน มีส่วนประกอบ 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคอเด็บในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษา และการเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เครื่องมือชุดที่ 5_ แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน สัมภาษณ์การปฏิบัติหน้าที่ของคอเด็บ มีส่วนประกอบ 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสิ่งที่คอเด็บปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษา

เครื่องมือชุดที่ 6 แบบสังเกต การปฏิบัติหน้าที่ของคอเต็บขณะ
ที่อยู่ในมัสยิด บันทึกการสังเกตโดยใช้แบบสังเกต

4. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

4.1 ศึกษาข้อมูลขั้นต้น ขั้นรอง เอกสาร งานวิจัย บทความ
ตำรา วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนาอิสลาม ผู้นำในศาสนาอิสลาม
ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามรวมถึงบทบัญญัติตามหลักการศรัทธาของศาสนาอิสลามใน
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

4.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม
จำนวน 2 ชุดแบบสัมภาษณ์จำนวน 3 ชุด และแบบสังเกตจำนวน 1 ชุด

4.2.1 แบบสอบถามสำหรับคอเต็บ และครู มีชนิดให้
เลือกตอบ(check list)และชนิดปลายเปิด(open ended)สอบถามเกี่ยวกับ
การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคอเต็บที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถม
ศึกษาทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการสอนหนังสือ ด้านการอบรมจริยธรรม และมารยาท
ด้านการให้และจัดหาทุนการศึกษาและด้านการบริการสังคมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
การศึกษารวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำตามบทบาทในแต่ละด้านของคอเต็บ

4.2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับคอเต็บ ผู้บริหารโรงเรียน
และผู้ปกครอง เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structure Interview)
ชนิดปลายเปิด(Open ended) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการปฏิบัติหน้าที่ตาม
บทบาทของคอเต็บรวมถึงสิ่งที่เป็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ

4.2.3 แบบสังเกต เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อ
ใช้สังเกตคอเต็บในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทในขณะที่อยู่ที่มัสยิด

4.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน
(รายชื่อปรากฏในภาคผนวก)ตรวจสอบสำนวนภาษาของเครื่องมือให้เข้าใจง่าย
แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.4 นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้(Try out)
กับคอเต็บและผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ใช่ประชากรเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษา
เวลาที่ใช้ และการครอบคลุมเนื้อหาในสิ่งที่ต้องการ

4.5 นำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงให้เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยได้ขอความกรุณาจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังจุฬาราชมนตรี สำนักจุฬาราชมนตรี ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร และคอบุคคลที่มีสยิดในกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานนัดหมายเวลากับกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและผู้ให้ข้อมูล เพื่อไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.3 ผู้วิจัยออกภาคสนาม และเก็บรวบรวมข้อมูลโดย

5.3.1 แบบสอบถามสำหรับคอบุคคลส่งทางไปรษณีย์ ช่วงเวลาที่ส่งแบบสอบถามและช่วงเวลาที่ได้รับแบบสอบถามคือระหว่างวันที่ 5 ตุลาคม - วันที่ 30 พฤศจิกายน 2538 สำหรับแบบสอบถามครูผู้วิจัยเดินทางไปส่งและรับคืนด้วยตนเอง

5.3.2 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ระยะเวลาที่สัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 5 ตุลาคม-15 พฤศจิกายน 2538

5.3.3 ผู้วิจัยทำการสังเกตด้วยตนเองโดยการเข้าไปสังเกตคอบุคคลตามมัสยิดต่างๆ ที่ได้สุ่มตัวอย่างไว้ ระยะเวลาที่ทำการสังเกตคอบุคคลคือระหว่างวันที่ 16 พฤศจิกายน - 30 พฤศจิกายน 2538

จำนวนของเครื่องมือที่ส่งและได้รับคืน

1. แบบสอบถามสำหรับคอบุคคล ผู้วิจัยส่งไปจำนวน 164 ฉบับ และได้รับคืน 152 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.68

2. แบบสอบถามสำหรับครู ผู้วิจัยเดินทางไปส่งจำนวน 60 ฉบับ และรับคืนด้วยตนเองจำนวน 60 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแยกวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

6.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือ คอเต็บ
ผู้ให้ข้อมูลคือ ครู

ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
รวบรวมแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ข้อมูลตอนที่ 2 และ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่
ตามบทบาทของคอเต็บ นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอ
ในรูปตารางประกอบความเรียงเน้นการวิเคราะห์เชิงบรรยาย

6.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างคือคอเต็บ
ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ รวบรวม
หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ข้อมูลตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่ของ
คอเต็บที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม กรุงเท-
พมหานคร ตลอดจนศึกษาปัญหา และอุปสรรค ข้อเสนอแนะต่างๆ นำเสนอใน
ลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

6.3 ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต กลุ่มตัวอย่างคือ คอเต็บ

ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ถูกสังเกต
นำเสนอเป็นความเรียง

ข้อมูลตอนที่ 2 เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคอเต็บ
ขณะที่อยู่ในมัสยิดนำเสนอเป็นความเรียงเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สูตร คำนวณหาค่าร้อยละ (ประคอง กรรณสูตร, 2534)

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}} \times 100$$